

EĞİTİMİN PSİKOLOJİK TEMELLERİ

EĞİTİMİN PSİKOLOJİK TEMELLERİ

- Psikoloji insan ve hayvan davranışlarını açıklamaya çalışan bir bilimdir.
- Eğitim ise bireyde davranış değişikliği meydana getirmenin ilke ve kuramlarıyla ilgilenmektedir.
- Psikoloji alanındaki gelişmeler, bu alanda elde edilen bulguları eğitime uygulama çabaları, okul ve sınıftaki öğrenmelere karşı duyulan ilgi, öğrenmede öğrenci özelliklerinin öneminin anlaşılması ve öğrenme ürünlerinin objektif bir biçimde ölçülmesi tekniklerinin gelişmesiyle birlikte, eğitim psikolojisi hızlı bir ilerleme göstermiştir.

○ Psikoloji

İnsan ve hayvan davranışlarını ve bu davranışların altında yatan süreçleri bilimsel olarak inceleyen çalışma alanıdır.

○ Bugünkü anlamda psikoloji biliminin temelleri **1879**'da Almanya'da **Wilhelm Wundt** tarafından atıldı.

- Deneysel Psikoloji
 - Sosyal Psikoloji
- Psikolojik Danışma.
 - Psikoterapi
 - Klinik Psikolojisi
 - Çevresel Psikoloji
- Endüstri ve Örgüt Psikolojisi
 - Eğitim Psikolojisi
 - Gelişim Psikolojisi
 - Öğrenme Psikolojisi

EĞİTİMİN PSİKOLOJİK TEMELLERİ

- Eğitim psikolojisinin ilgi alanı çok geniştir. En önemlileri gelişim psikolojisi ve öğrenme psikolojisidir.
 - **Gelişim psikolojisi**, insanın doğumundan ölümüne kadar geçirdiği bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal değişimleri inceler ve bunlarla ilgili ilkeler ortaya koyar.
 - **Öğrenme psikolojisi**, öğrenmenin nasıl gerçekleştiğini açıklamaya çalışır ve bununla ilgili kuram ve ilkeler geliştirir.
- Eğitim psikolojisi hem eğitim programlarının hazırlanmasında, hem de öğrencilere uygun öğretim ortamlarının düzenlenmesinde eğitimcilere çok yararlı bilgiler sağlar.

EĞİTİM PSİKOLOJİSİ BİLMEK ÖĞRETMENE NE KAZANDIR ?

1. Öğrencilerin tanınması
2. Eğitimdeki hedef davranışların saptanması
3. Öğrencileri hedef davranışlara ulaştıracak yaşantıların (öğrenim görevlerinin) seçilmesi
4. Öğrenmeye ortam hazırlanması
5. Öğrenmenin gerçekleştirilmesi
6. Öğrenmenin ölçülmesi ve değerlendirilmesi
7. Dönüt bilgilerden yararlanılması gibi yararlar sağlar.

GELİŞİM PSİKOLOJİSİ

GELİŞİM İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

- **Büyüme**, Vücudun sadece boy, kilo ve hacim olarak artmasıdır.
- **Olgunlaşma**: Organizmanın ve vücut organlarının büyüyerek kendisinden beklenen bir işi yapabilecek düzeye ulaşması sürecidir .
- **Hazırbulunuşluk**: Yeni bir öğrenme ortamında, bireyin önceden sahip olduğu özelliklerin tümünü kapsar
- **Gelişim Görevi**: Her gelişim döneminde bireyin geliştirmek zorunda olduğu becerilerdir.
- **Kritik Dönem**: Gelişimde belli davranışların kazanılması gereken dönemler vardır. İlgili davranış bu dönem de kazanılmadığı zaman daha sonra kazanılması çok zordur.

GELİŞİM DÖNEMLERİ

- Gelişim, insanın bedensel, zihinsel ve duygusal yönden düzenli bir biçimde değişmesi, vücut organlarının kendilerinden beklenen görevleri yapabilecek bir duruma gelmesidir.
- Gelişim sürecinde, değişik zaman dilimleri içinde, insanlarda belirli özelliklerin öne çıktığı gözlenir. **Bu gelişim aşamalarına gelişim dönemleri denir.**

GELİŞİM DÖNEMLERİ

1. Bebeklik (0-2 yaş)
2. İlk çocukluk (3-6 yaş)
3. İkinci çocukluk (7-11 yaş)
4. Erinlik ve ergenlik (12-18 yaş)
5. Gençlik (19-25 yaş)
6. Yetişkinlik (26-34 yaş)
7. Orta yaşlılık (35-60 yaş)
8. Yaşlılık (60 ve üstü)

GELİŞİM DÖNEMLERİ

Bebeklik Dönemi (0-2 yaş)

- Bedensel ve motor gelişme çok hızlıdır.
- Birey çevresini büyük ölçüde duyu organlarını kullanarak tanımaya çalışır.
- Psikososyal gelişim bakımından, temel güven bu dönemde kazanılmaya başlanır.
- Bebeğin temel ihtiyacının zamanda karşılanması, ona sevgi gösterilmesi güvenin gelişmesini sağlar.

GELİŞİM DÖNEMLERİ

İlk Çocukluk Dönemi (3-6 yaş)

- Okul öncesi olarak adlandırılır.
- Çevresiyle sosyal ilişki kurabilir.
- Cinsiyet farklılığını öğrenir.
- Akranlarıyla oyun oynayabilir.
- Sosyal ve doğal çevreyle ilgili temel kavramlar öğrenirler.
- Doğru ve yanlışları birbirinden ayırmaya ve vicdan geliştirmeye başlarlar.

GELİŞİM DÖNEMLERİ

İkinci Çocukluk Dönemi (7-11 yaş)

- Çocukların bedensel gelişmeleri yavaşlar, motor yeteneklerinde ise gelişme gözlenir.
- Kalem tutma becerileri gelişir, çabuk yorulurlar.
- Arkadaşlarıyla oyun oynamaktan çok hoşlanırlar.
 - Kurallara uymayı öğrenirler.
- Okuma yazma ve sayısal alanlarda temel beceriler geliştirirler.
- Kişisel bağımsızlık kazanırlar.

GELİŞİM DÖNEMLERİ

İkinci Çocukluk Dönemi (7-11 yaş)

- İlk yıllarda çocuk somut düşünür. Soyut kavramları anlamda ve sembolik düşünmede güçlük çeker.
- Ancak 4. ve 5. sınıflarda çocuğun mantıklı ve soyut düşünme yeteneğinde artış görülür.
- Kendi kendilerine çalışma, öğrenme ve araştırma yapma becerileri artar.

GELİŞİM DÖNEMLERİ

Erinlik ve Ergenlik Dönemi (12-18 yaş)

- Bireyin bedensel gelişimi çok hızlıdır.
- Bireyin vücut oranları bozulur. Yeni görünüşüne alışamayan sinirli ve huzursuz olurlar.
- Dönemin sonuna doğru cinsel olgunlaşma belirtileri çoğalır.

GELİŞİM DÖNEMLERİ

Gençlik Dönemi (19-24 yaş)

- Gençler akran gruplarına yönelirler, ailelerden bağımsız olmaya çalışırlar.
- Zihinsel gelişim de hızlanır. Soyut ve mantıklı düşünme yeteneği gelişir.
- Kendi düşünme biçiminin en doğrusu olduğuna inanarak, çevresiyle gereksiz tartışmalara girer.
- Yetişkinlerin fikirlerini beğenmez ya da reddeder.

GELİŞİM DÖNEMLERİ

Yetişkinlik Dönemi (26-34 yaş)

- Birey, meslek yaşamına atılır, yeni bir aile kurar ve bunlara uyum göstermeye çalışır.
- Çocuk yetiştirme, evi yönetimi, sosyal ve yurttaşlık sorumluluklarını yükleme, yakın arkadaş çevresi oluşturma bu dönemin en önemli görevleridir.

GELİŞİM DÖNEMLERİ

Orta Yaşlılık Dönemi (35-60 yaş)

- Çocukları hayata hazırlama, yaşlanmakta olan anne baba ile uyum, yeni boş zamanlarını değerlendirme faaliyetleri geliştirme, orta yaşın getirdiği fizyolojik değişmeler uyum sağlamadır.

GELİŞİM DÖNEMLERİ

Yaşlılık Dönemi (61 ve yukarısı)

- Bireyin giderek azalan fiziksel gücüne ve emekliliğe uyum göstermesi en önemli sorunlardan biridir.
- Gelişim görevlerini yerine getiren, bu dönemleri sorunsuz yaşayan kişiler yaşlılık dönemini huzur içinde geçirirler.

GELİŞİM ÖZELLİKLERİNİN ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ ÜZERİNE ETKİLERİ

İlkokul

1. Çocuk daha çok duyu organlarını kullanarak ve yaparak öğrenir. –*gezi, gözlem, deneyler*
2. Üçüncü sınıfa kadar kalem tutarken çabuk yorulurlar. Düzgün yazı yazmakta güçlük çekerler.
3. Okula başladıkları yıllarında gelişim özellikleri açısından büyük farklılık gösterirler.
4. Hareketli oyunlar severler. –*eğitici oyunlar-*
5. Yeni davranışlar öğrenmeye ve başarılı olmaya isteklidirler.
6. Çocuk aileye bağımlı olduğu için, okul-aile işbirliğine önem vermelidir.

GELİŞİM ÖZELLİKLERİNİN ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ ÜZERİNE ETKİLERİ

Ortaokul

1. Soyut düşünme yeteneği gelişmeye başlar.
2. Büyüme hızlanır, çocukluktan erinlik ve ergenliğe geçişin güçlükleri yaşanmaya başlanır. Çabuk öfkelenir ve yorulurlar. Dersler sırasında gündüz rüyaları artar.
3. Çocuk ailesinden bağımsızlaşarak, akran gruplarına önem verir. Sınıf dinamiğinden çabuk etkilenir.

GELİŞİM ÖZELLİKLERİNİN ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ ÜZERİNE ETKİLERİ

Ortaöğretim

1. Gençler kendilerini yetişkin olarak kabul ettirme çabası ve kimlik arayışı içine girerler.
2. Meslek seçimi önem kazanır.
3. Öğretmenler onlara yetişkin gibi davranmalıdır.
4. Eğitimde sembollerle düşünme becerisi geliştirilmelidir.
5. Ezberden kaçınılı olarak düşünmeye teşvik edilmelidir.

ÖĞRENME PSİKOLOJİSİ

ÖĞRENME İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Davranış ; Organizmanın her tür etkinliğine davranış adı verilmektedir. Organizmanın gözlenebilen, ya da gözlenemeyen açık ya da örtük etkinliklerin tümüdür.

- **Davranışlar genel olarak üçe ayrılır:**
- **1. Doğuştan gelen davranışlar** ; İçgüdüsel davranışlar ve refleksif davranışlar. Bunlar, öğrenme yoluyla oluşmazlar.
- **2. Geçici davranışlar** ; Alkol, hastalık ilaç gibi dış faktörlerin etkisiyle oluşan davranışlardır. Öğrenme kabul edilmezler.
- **3. Sonradan kazanılan davranışlar** ; Sonradan kazanılan davranışlar , öğrenme ürünü olan davranışlardır.

ÖĞRENME KURAMLARI

- Tüm öğretim model ve yöntemleri öğrenme psikolojisi alanında yapılan çalışmalar ve bu alanda geliştirilen kuramlara dayalıdır.
- **Başlıca öğrenme yaklaşımları:**
 - Davranışçı Yaklaşım
 - Bütünlük (Gestalt) Yaklaşımı
 - Bilişsel Yaklaşım
 - Nörofizyolojik Yaklaşım

DAVRANIŞÇI YAKLAŞIM

- Öğrenmeyle ilgili ilk deneysel araŐtırmaları başlatan, çalışmalarını hayvan ve insan davranışları üzerinde yoğunlaŐtıran psikolojik yaklaşım.
- Bireyi ya da hayvanı etkileyen uyarıcılar ile bu uyarıcılar karşısında gösterilen davranışları inceleyerek, insan ve hayvan davranıŐlarına anlam vermeye çalışırlar.
- **Uyarıcı**, organizmayı harekete geçiren iç ve dış olaylardır. – ses, ışık, resim veya ağaç, tat-
- Bir uyarıcı karşısında organizmada meydana gelen fizyolojik ya da psikolojik değişme, **davranım** ya da **tepki** olarak adlandırılır.
- Öğrenmeyi **koŐullanma** ve **model alma** olarak açıklanmaktadır.

DAVRANIŐCI YAKLAŞIM

- **Klasik koőullanma** yoluyla insanlar ve hayvanlar bir uyarıcı karşısında doğal olarak gosterdikleri tepkiyi, doğal uyarıcıyla birlikte bulunan farklı uyarıcılara da gostermeyi öğrenebilirler.
- Bu yolla insanlar daha çok korkma, sevme gibi duyuősal özellikler öğrenirler.
- **Ancak bu yolla öğrencilere kasıtlı ve planlı olarak davranış öğretmek çok zordur.**

DAVRANIŐCI YAKLAŞIM

- Okul öğrenmelerinde daha çok **edimsel koşullanmadan** yararlanır.
- Eğer yapılan davranışın sonucu olumlu ise aynı koşullar altında tekrar ortaya çıkar. Davranışın sonucu olumsuz ise davranış tekrar edilmez.
- Bir davranışı takip eden ve organizma için olumlu sonuç yaratan uyarıcılara **pekiştireç** denir. Pekiştirilen davranış ise öğrenilir. Bu nedenle öğretmenler öğrencilerin davranışlarını pekiştirmelidir.

DAVRANIŐCI YAKLAŞIM

- Birey, bazı durumlarda çevresindeki kiŐilerin davranışlarını ve sonuçlarını gözler.
- Gzlediği davranıŐlardan sonucu olumlu olanları model alırken, sonucu olumsuz olanları göstermez.
- Buna **model alarak öğrenme** denir.

DAVRANIŞÇI YAKLAŞIM

- Davranışçı yaklaşımın okul yönetiminde uygulanabilir ilkeleri:
 1. **Öğrenci öğrenme sürecinde aktif olmalıdır.**
 - Öğrenci öğrenme sürecinde ancak yaparak öğrenir.
 2. **Öğrenmede pekiştirme önemlidir.**
 - Öğrencilerin olumlu davranışları öğretmen tarafından pekiştirilmelidir.
 3. **Öğrenmede tekrar, özellikle becerilerin kazanılmasında ve öğrenilenlerin sağlanmasında önemli rol oynar.**
 4. **Öğrenmede güdülenmenin çok önemli bir yeri vardır.**
 - Öğrencinin bir davranışı yapabilmesi için, o davranışı yapmaya istekli olması gerekir.

BÜTÜNLÜK (GEŞTALT) YAKLAŞIMI

- Biz uyarıcıları ayrı ayrı değil, anlamlı bir bütün olarak görürüz ve bütün, onu meydana getiren parçaların toplamından daha çok anlam ifade eder.
- Duygu organlarına gelen uyarımların anlamlı hale getirilmesi sürecine **algı** denir.
- Her bireyin aldığı uyarımları örgütleme biçimi farklıdır.
- Bu nedenle iki kişi aynı uyarıcıya baksalar da farklı şeyler algılayabilirler.

BÜTÜNLÜK (GEŞTALT) YAKLAŞIMI

- Bütünlük kuramcılarına göre öğrenme, ani bir kavrama (seziş) sonucu gerçekleşir.
- Birey çevresinden gelen uyarıcılar arasındaki ilişkiyi aniden kavrayarak öğrenir.
- Bu nedenle bireyin öğrenmesini kolaylaştırmak için, ona sunulan uyarıcıların belli bir düzen içinde verilmesi, öğrencinin uyarıcılar arasında ilişki kurmasına yardımcı olunması gerekir.

BÜTÜNLÜK (GEŞTALT) YAKLAŞIMI

- Bütünlük (Geşalt) yaklaşımının öğretim ilkeleri:
 1. **Öğretim ortamının düzenlenmesinde ve öğrencilere uyarıcıların sunulmasında öğrencilerin algılanmalarını kolaylaştıracak düzenlemelere gidilmelidir.**
 - Öğrencilere uyarıcılar bir bütün olarak sunulmalı, uyarıcılar arasındaki ilişkileri görmeleri sağlanmalıdır.
 2. **Anlayarak, kavrayarak öğrenme, ezberleyerek öğrenmeden daha kalıcıdır ve yeni öğrenmelere transfer edilmesi kolaydır.**

BİLİŞSEL YAKLAŞIM

- Bilişsel kuramcılar, davranışsal yaklaşımın aksine, öğrenme sürecinin doğrudan gözlenmeyen, bireyin zihinde meydana gelen yapı ve süreçlerle ilgili çalışmalar yapar ve öğrenmeyi bunlarla açıklarlar.
- Öğrenme bireyin öğrenme işine bilişsel olarak etkin katılımıyla gerçekleşir.

BİLİŞSEL YAKLAŞIM

- **Biliş**, insan zihninin dünyayı ve çevresindeki anlamaya yönelik yaptığı işlemlerin tümüdür.
- *Dıştan alınan uyarımların algılanması, önceki bilgilerle karşılaştırılması, yeni bilgilerin oluşturulması, elde edilen bilgilerin belleğe depolanması, hatırlanmasıyla zihinsel ürünlerin kalite ve mantık yönünden değerlendirilmesi, biliş kapsamına giren zihinsel süreçlerle ilgili etkinliklerdir.*

BİLİŞSEL YAKLAŞIM

- Bilişsel yaklaşımın başlıca ilkeleri:
 1. **Öğrenen, dış uyarıcıların pasif bir alıcısı değil, onların özümleyicisi ve davranışların aktif oluşturucusudur.**
 - Diğer bir deyişle, birey öğrenme için çaba göstermelidir.
 - Bu nedenle öğrencilere, öncelikle nasıl öğrenecekleri öğretilmelidir.
 2. **İnsan zihninin kazandığı davranışları depolama ve yeri geldiği zaman hatırlayıp kullanabilme yetisi vardır.**
 3. **Birey karşılaştığı yeni uyarıcıları, eski bildikleriyle karşılaştırarak öğrenir.**
 - Bu nedenle öğrenme yaşantıları öğrencilerin ön bilgilerine uygun olarak düzenlenmelidir.

NÖROFİZYOLOJİK YAKLAŞIM

- Son yıllardaki teknolojik gelişimler ve beynin görüntülenebilmesi, öğrenmenin fizyolojik temellerinin açıklığa kavuşmasını sağlamaktadır.
- Beyin ve sinir sistemi üzerine yapılan çalışmalar, öğrenmenin sinir hücreleri olan nörolar aracılığıyla gerçekleştiğini göstermektedir.
- Çevredeki uyarıcılardan bilgiler nöronlar sayesinde alınmakta ve bu bilgiler nöronların birbirleriyle iletişim kurması sayesinde beyne ulaşmaktadır.
- Bilginin anlamlı hale getirilmesi ve saklanması ise beynin işlevi olarak görülmektedir.

ÖĞRENMEYE ETKİ EDEN ETMENLER

BİREYSEL ETMENLER

- **Öğrenme bireysel olarak gerçekleşmektedir.**
 - Sınıfta farklı öğrenmeler öğrencilerin bireysel özellikleri nedeniyle meydana gelmektedir.
 - Bu farkın kaynağı öğrencinin bireysel özellikleridir.
- **Öğrenmeye etki eden etmenlerin başında, bireyin genel yeteneği gelir.**
 - Birey belli bir öğrenme potansiyeliyle dünyaya gelir, çevreyle etkileşim girerek bu potansiyelini geliştirir.

ÖĞRENMEYE ETKİ EDEN ETMENLER

BİREYSEL ETMENLER

- **Bireyin doğuştan getirdiği bazı özelliklerini değiştirmek mümkün değildir. Ancak bazı bireysel özellikler eğitim yoluyla geliştirilebilir.**
 - Bireysel ayrılıklara rağmen, öğrenme yeteneğine sahip öğrencilere uygun öğrenme koşulları sağlandığı takdirde tam öğrenme gerçekleşebilmektedir.
- Öğrencilerin okul başarılarını etkileyen değişkenlerden biri onların geçmiş yaşantılarda kazandıkları ön bilgilerdir. Bunlara **giriş davranışları** denmektedir.

ÖĞRENMEYE ETKİ EDEN ETMENLER

BİREYSEL ETMENLER

- Her yeni öğrenme bir önceki öğrenmenin üzerine inşa edilir.
 - **Bu nedenle, öğrencilerin ön bilgileri ne kadar çoksa, yeni bilgiler kazanması da o kadar kolay olur.**
- Ön bilgilerin yanı sıra öğrencilerin çalışma strateji ve alışkanlıkları da öğrenmeyi etkileyen önemli faktörlerdir.
 - **Sadece tekrar tekrar okumak yerine farklı yöntemler kullanmak.**
- Öğrenmede, öğrencilerin bilişsel özelliklerinin yanı sıra duyuşal özellikleri de önemli rol oynamaktadır.
 - **Dersleri sevmek, başarılı olacağına inanmak ve kendine güvenmek, ders çalışmaya güdülenmek.**

ÖĞRENMEYE ETKİ EDEN ETMENLER

ÇEVRESEL ETMENLER

- Çevresel etmenler öğrencinin okul, aile ve arkadaş çevresidir.
- **Okulların öğrenmeyi kolaylaştırması için öğrencilere nitelikli bir öğretim ortamı sunması gerekir.**
 - Okulun ve sınıfın fiziksel özellikleri, eğitim sırasında kullanılan araç, gereç ve materyaller, öğretmenlerin niteliği, öğretmenlerin öğretim sırasında bireye sağladıkları eğitim imkanları gibi.
- **Ailenin çocuğa sağladığı ekonomik olanaklar ve uygun bir fiziksel mekanın yanı sıra aile üyelerinin öğrenciyi akademik yönden desteklemesi, ona akademik rehberlik etmesi, başarı beklentisinin yüksek olması da öğrencilerin başarısını olumlu yönde etkilemektedir.**

ÖĞRENMEYE ETKİ EDEN ETMENLER

ÇEVRESEL ETMENLER

- Özellikle ergenlik döneminde gençler, ailelerinden çok akran gruplarına yöneldiği ve güvendiği için, birçok davranışı arkadaşlarını model alarak öğrenirler.
 - Öğrenciler üyesi oldukları grubun normlarına uyarak başarılı ya da başarısız olmaktadır.
 - Öğrencilerin kulüplerdeki etkinliklere yönlendirilmesi, öğrencilerin ilişki içinde oldukları akran gruplarının denetlenmesi öğrenmeyi olumlu yönde etkileyebilir.